

Plenum

Torsdag 6.5.2021 kl. 15.59—18.01

3.2. Muntlig fråga om regeringens ramförhandlingar (Matias Marttinen saml)

Muntligt spörsmål MFT 97/2021 rd

Muntlig frågestund

Talman Anu Vehviläinen: Nästa fråga, ledamot Marttinen.

Debatt

16.24 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olemme kokoomuksessa huolissamme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudesta. On eduskunnan vastuulla asettaa menomme tulojen mukaan, jotta emme tuhoa tulevalta sukupolvelta hyvinvoinnin perustaa.

Pääministeri Marin lausui eduskunnalle helmikuussa seuraavaa: ”Vuoden 2020 jälkeen on palattu valtiontalouden kehykseen, ja se ohjaa tulevan kehysriihen valmisteluja.” Pääministeri ja maan hallitus siis vakuuttivat eduskunnalle, että riihessä velanotto laitetaan kuriin. Hallitus toimi täysin vastoin sanomisiaan: kehys eli menokatto laitettiin silppuriin, velanottoa lisättiin rajusti, työllisyyspäätökset siirrettiin hamaan tulevaisuuteen. Tämä on täysin vastuutonta talouspolitiikkaa. Kysyn pääministerin sijaiselta, ministeri Saarikolta: miksi hallitus teki täsmälleen päinvastoin kuin se oli eduskunnalle vakuuttanut ja suomalaisille luvannut?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministerin sijainen Saarikko.

16.26 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tärkein tehtävä on ensinnäkin koronakriisin aikana ollut huolehtia suomalaisten hengen, elämän ja terveyden suojelusta. Kun tauti alkaa olemaan vähitellen voitettu — ei kuitenkaan aivan vielä — tärkein tehtävämme on huolehtia vastuullisesta jälleenrakentamisesta. Se tarkoittaa sitä, että eriarvoisuus ja koronan runtelema arki voisivat kaikilla suomalaisilla palautua mahdollisimman hyviksi. Millä se mahdollistetaan? Työllä ja talouden kasvulla.

Me olemme tehneet päätöksiä, jotka vahvistavat talouden kasvun edellytyksiä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Espanjassa!] ja se kasvu syntyy suomalaisissa yrityksissä. Me olemme tehneet myös päätöksiä, jotka tulevat muuttamaan työelämän rakenteita. Osasta päätökset on jo tehty, osasta on tehty sitoumus.

Ja mitä tulee valtiontalouden tasapainoon pyrkimiseen, onneksi taloustilanne ei ole niin paha koronan runtelemana kuin vaikkapa vielä viime syksynä pelättiin. Me tulemme tekemään talousratkaisuja, jotka saavat kansantaloutemme velkaantumisen haltuun, [Puhemies koputtaa] niin että seuraavalle hallitukselle tämä hallitus ei jätä heikkoa perintöä.

Punkt i protokollet PR 52/2021 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Marttinen.

16.27 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos te ministerit ette usko opposition kritiikkiä, niin uskokaa sitten edes maamme parhaita talouden asiantuntijoita. Nimittäin ette te kyllä kehuja ole heiltä keränneet. Professori Vesa Vihriälä on todennut päätöksistänne riihessä: ”Kehysriihen linjaukset ovat suhdannepoliittisesti kyseenalaisia eivätkä lisätoimista huolimatta tue työllisyyden kohentumista riittävällä tavalla.” Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Vilmunen on todennut lisäksi: ”Olen todella pettynyt. Hallitus osti halvalla rahalla sovun.” Siis: ”Hallitus osti halvalla rahalla sovun.”

Suomen julkinen talous on siirtymässä vapaaseen pudotukseen hallituksen hövelin ja vastuuttoman talouspolitiikan vuoksi. Kysyn teiltä, arvoisa pääministerin sijainen: miksi te hallituksessa sivuutitte parhaiden talousasiantuntijoiden suositukset ja käänsitte Suomen rajun velkaantumisen tielle?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministerin sijainen.

16.28 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, oli ennalta arvattavaa, että hallituksen ratkaisut saavat osakseen myös kritiikkiä, kuten aina. [Ilkka Kanerva: Ei kai?] Ja kyllä, avoimesti totean, että hallituksessa on viisi erilaista puoluetta, joilla oli erilaisia näkemyksiä talouden ja työllisyyden ratkaisuista. [Ben Zyskowicz: Eihän me, mutta kun nuo muut!]

Hallitus on tässä tehnyt ratkaisunsa, ja lähtökohtana on kuitenkin kaikkein tärkeimpänä se, että suhteessa velkaantumiseen on muodostettu ura sille, että velkaantuminen saadaan haltuun. On myös tärkeää tarjota täällä valtiovarainministerille mahdollisuus kertoa, miksi talouden raamit, niin kutsutut kehykset, ylitetään vuosina 22 ja 23. Kysymys ei ole euroista, vaan myös siitä, mihin velkaa otetaan ja miksi.

Mitä tulee työllisyyteen, tämä hallitus on jo tehnyt ratkaisuja, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja kenelle?] sellaisia, joihin aiemmin Suomessa ei ole pystytty, kuten vaikkapa eläkeputken poiston yli 55-vuotiaiden työmarkkina-aseman parantamiseksi. [Riitta Mäkinen: Hyvä, vasemmisto! — Ben Zyskowicz: Oli se surkea se Sipilän hallitus!] Mutta kyllä, olen aivan samaa mieltä edustajan kanssa siitä, että lisää toimia tullaan tarvitsemaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.29 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kehysriihen päätökset poikkesivat kehyksistä siltä osin, että vuonna 22 otetaan 900 miljoonan euron ylitys kehykseen [Perussuomalaisten ryhmästä: Ihan vähän vaan, hups!] ja vuonna 23 taas 500 miljoonan, eli yhteensä 1,4 miljardia, mutta ne eivät jää pysyvästi kehystasoon, vaan ne ovat väliaikainen ylitys kehykseen. Vastaavasti teimme pysyviä menosäästöjä 370 miljoonaa, jotka alkavat vuodesta 23 eteenpäin. Neljässä vuodessa sillä leikkauksella maksetaan tämä ylitys. Ja se ei jää seuraavan hallituksen huoleksi, koska tämä eduskunta ja tämä hallitus tekevät niistä päätökset ja kantavat poliittisen vastuun myös seu-

Punkt i protokollet PR 52/2021 rd

raavissa eduskuntavaaleissa. [Perussuomalaisten ryhmästä: 23 syksylläkin? Epäilen voimakkaasti!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

16.30 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa hallituspuolueet tekivät kaikkiaan kuusi lupaus suomalaisille. Neljäs niistä kuuluu: ”Lupaus tietopohjaisesta politiikasta: Laadukas lainvalmistelu on keskeistä politiikan uskottavuuden ja legitimitetin näkökulmasta. Sitoudumme tietopohjaisen politiikan tekoon sekä systemaattiseen vaikutusarviointiin kaikessa lainvalmistelussa.” Hallitus sanoo kehysriihessä tehneensä yli 40 000 ihmistä työllistävät päätökset. Sen sijaan valtiovarainministeriö kritisoi laskelmia, sillä ministeriön mukaan arvioiden pitää perustua tutkittuun tietoon. Arvoisa valtiovarainministeri, miksi hallitus luopui lupauksestaan tietopohjaisesta päätöksenteosta? Miksi hallitus sivuutti valtiovarainministeriön arvioinnit työllisyyspäätöksien vaikutuksista?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.31 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ero näissä laskelmissa on tiedetty koko valmistelujen ajan, eikä näissä ole millään tavalla sivuutettu valtiovarainministeriötä. [Jani Mäkelä: Pistettiin vaan pihalle!] Näistä työpaikoista, joista nyt päätettiin kehysriihessä, noin 11 000 on sellaisia toimenpiteitä, joissa valtiovarainministeriö verrattuna kansainvälisiin vastaaviin esimerkkeihin voi todentaa myös niiden tuoman julkisen talouden edun ja hyödyn, joka on muu osa näistä päätöksistä. Ne ovat tärkeitä työllisyyspäätöksiä ihmisten kannalta, niissä muun muassa osatyökykyisten työllistämistä ja muuta edistetään. Mutta niillä ei ole samanlaista vaikutusta julkiseen talouteen. Eli tässä puhutaan kahdesta eri asiasta. Hallitus syksyn päätöksillä, näillä päätöksillä ja loppuvaalikauden päätöksillä aikaansaa näitä niin sanottuja kovia työllisyyspäätöksiä noin 46 000—47 000 työpaikan edestä ja sitten näitä niin sanottuja pehmeämpiä työllisyyspäätöksiä on se loppu sinne 80 000:een asti, ja molempia tarvitaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Häkkänen.

16.32 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puoliväliriihihän oli vaalikauden viimeinen hetki, kun hallitus olisi voinut muuttaa linjaansa, ja nyt kun katsotaan isoa kuvaa, mitä keskusta, SDP, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP tekevät, niin suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ajetaan umpikujaan. Tämä on kylmä totuus. [Hussein al-Tae: Höpö höpö!] Pohjoismaissa hyvinvointiyhteiskunta menestyy sillä, että on korkea työllisyys — korkea työllisyysaste, konkreettiset ja selkeät työllisyyspäätökset, tarkka taloudenpito, ei yli varojen elämistä pysyväksi. [Hussein al-Tae: Pitää pystyä vastaamaan!] Nyt hallituspuolueet hylkäsivät tämän pohjoismaisen linjan, ja te valitsitte pysyvästi velaksi elämisen linjan. Konkreettisia työllisyyspäätöksiä ei tehty. Arvoisa pääministerin sijainen, mitä luulette, miten tämän vaalikauden jälkeen pystytte katsomaan vielä peiliin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministerin sijainen.

Punkt i protokollet PR 52/2021 rd

16.33 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeinen kysymys on oleellinen. Sitä jokaisen poliitikon pitää pystyä kysymään itseltään: Voinko tehdä päätöksiä, joiden kanssa voin elää? Voinko kertoa lapsilleni, että olin tekemässä oikeanlaisia ratkaisuja? Toivon, että sitä kysyy itse kukin täällä.

Mitä tulee suomalaiseseen hyvinvointiyhteiskuntaan, meidän ajattelussamme on paljon varmasti samaa, edustaja Häkkänen, mutta siinä me eroamme, että minulle hyvinvointikunta on muutakin kuin taloutta. Talous on väline, ei päämäärä. Hyvinvointiyhteiskunta tarkoittaa myös sitä, että se huolehtii kansalaisistaan ja heidän perustarpeistaan, ja näin tämä hallitus haluaa toimia.

Mitä tulee työllisyyteen, me emme ole unohtaneet työllisyystoimia. Valtiovarainministeri kävi seikkaperäisesti läpi näitä toimia, ja ehkä joudun kysymään teiltä: Vastustatteko te esimerkiksi osatyökykyisiin liittyviä toimia, jotka tulevat lisäämään heidän elämänlaatuun ja työllisyyttään? Vastustatteko te toimia, jotka mahdollistavat kunnille työllisyyspalvelut nykyisten rakenteiden sijaan ja aivan varmasti tulevat parantamaan pitkäaikaistyöttömien asemaa? [Puhemies koputtaa] Näistä toimista muun muassa, edustaja Häkkänen, oli kysymys työllisyysratkaisuissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

16.34 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa äsken ei oikein tullut hyvää vastausta, mielestäni ei tullut. [Maria Guzenina: Se oli erinomainen vastaus!] — En puhu nyt tuosta, jos saan puhua. — Työllisyysvaikutusten arvioinnista kysyi edustaja Kopra, ja mielestäni siihen ei tullut vastausta.

Nimittäin viime kaudella tehtiin 140 000 uutta työpaikkaa, ja nyt me olemme kaukana, kaukana siitä, vaikka tavoite on ollut paljon suurempikin. Työllisyysvaikutusten arvioinnissa te olette ottaneet nyt käyttöön aivan uusia metodeja. Nimittäin on maailman sivun ollut niin, että se on valtiovarainministeriö, joka on arvioinut, ovatko ne todellisia vaikutuksia. No, nyt on sitten tullut sellainen kummallinen ajattelu, että jos joku muu ministeriö sen arvoisikin, niin tulisi vähän paremmat tulokset. Kysymys kuuluukin — edustaja Kopra jo kysyi sitä: miksi te olette luopuneet tästä valtiovarainministeriön arviointimetodista, joka on vuosien saatossa ollut ja johonka voidaan tehdä vertailuja, esimerkiksi pääministeri Sipilän aikaisiin, [Puhemies koputtaa] koska siellä verrattiin aina sinne? Sehän olisi sama juttu [Puhemies koputtaa] kuin se, että verensuonetta mitattaisiin eri terveyskeskuksissa eri tavalla. [Vasemmalta: Ei vaan eri kohdasta vartaloa!] Tähän varmasti [Puhemies: Aika!] Haatainen pystyy vastaamaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.36 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielellämme me otamme kaiken maineen niistä viime vaalikauden 140 000 työpaikasta, mutta tunnustetaan nyt avoimesti, että niistä merkittävä osa syntyi sen ansiosta, että kilpailukykyä parannettiin. Hallitus tuuppasi siinä aika paljon järjestöjä, ja saatiin aikaan sellaista talouskasvua, joka toi työpaikkoja.

Tämäkään hallitus ei tule laskemaan sitä buumia tai talouden pyrähdystä, joka tulee nyt tämän vuoden lopulla ja ensi vuonna tapahtumaan, ikään kuin näiksi työpaikoiksi. [Ben Zyskiewicz: Oletteko aivan varma, ettei tule laskemaan?] — Kyllä ne tietysti otetaan huo-

Punkt i protokollet PR 52/2021 rd

mioon, mutta emme me ota niitä tämän 80 000:n joukkoon. [Naurua] — Valtiovarainministeriö tunnustaa esimerkiksi kehitysvammaisten työllisyyden parantamisesta, että nekin ovat työpaikkoja, [Ilkka Kanervan välihuuto] mutta emme me laske niille julkista taloutta vahvistavaa vaikutusta. Sellaista arviointikykyä ei ole. Muilla ministeriöillä on kyky arvioida omilla sektoreillaan, millä tavalla toimenpiteet vaikuttavat työllisyyteen, mutta ne eivät ole samalla tavalla julkistaloutta vahvistavia. [Puhemies koputtaa] Tässä on kaksi eri laskutapaa, [Puhemies koputtaa] ja yritämme läpinäkyvästi näyttää nämä molemmat puolet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Haatainen.

16.37 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriö hyvin vastasi tuossa, mutta kysymykseen siitä, että nämä 40 000 eli puolet tästä meidän työllistämistavoitteestamme 80 000:sta ovat valtiovarainministeriön varmentamia, sanon vielä kerran: valtiovarainministeriön varmentamia lukuja.

Sen lisäksi tehdään työllisyystoimia, joihin valtiovarainministeriön keinovalikoima ei kykene löytämään kansainvälistä tutkimusta, jotta voitaisiin tarkasti varmistaa, että ne tuottavat tietyn määrän työllisyyttä. Eli näiden muiden osalta on siis arvioitu ministeriöissä virkatyönä se, mikä se potentiaali voisi olla, tehty skenaario siitä, mitä se työllisyysvaikutus voisi olla. Tästä syystä me tietenkin nojaamme siihen, että nämäkin toimet työllistävät, mutta emme mekään väitä, että ne varmasti tuovat sen luvun ja se niistä saadaan. [Ben Zyskiewiczin välihuuto]

Jos pelkästään valtiovarainministeriön laskelmat hyväksyttäisiin, niin silloin paikallinen sopiminen ei olisi työllistämistoimi [Puhemies koputtaa] eikä siellä olisi montaa muutakaan toimenpidettä, joita esimerkiksi kokoomus on ohjelmassaan esittänyt. [Ben Zyskiewicz: Onko se paikallinen sopiminen nyt siellä?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vähämäki.

16.38 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! On aivan oikein, että täällä salissa keskustellaan työllisyydestä ja taloudesta, niin tulisi tehdä useammastikin. Aivan ensimmäiseksi meidän täytyisi saada talouskasvua aikaan, tämän jälkeen pitäisi tehdä uudistuksia, sellaisia uudistuksia, jotka keventävät hallintoa, mutta samalla luovat yksityiselle puolelle uusia työpaikkoja. Talouskasvun tukemisen taas täytyy olla balanssissa elvytyksen kanssa siten, että se hyöty siitä talouskasvusta tulisi sellaisille kansalaiselle, jotka siitä eniten hyötyvät ja joille se tosiasiasa kuuluu ja jotka sitä eniten kaipaavat. Työttömien tulee saada työpaikkoja, yksityisen puolen investoinnit täytyy saada liikkeelle ja t&k-toimintaa lisäpanostuksena. Lopulta tavoitteena tulisi olla valtiontalouden tasapainottaminen. Nyt haluan kysyä: Kun hallituksen työllisyystoimenpiteet ovat vähän vaatimattomia elvytykseen nähden, niin keventääkö hallitus finanssipolitiikkaa tässä lii- kaa, ja jos keventää, mihin ilmiöihin se johtaa? Lähteekö inflaatio laukalle? Nousevatko asumisen ja polttoaineen hinnat entisestään? [Puhemies koputtaa] Heikkeneekö palkansaajan ostovoima?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

Punkt i protokollet PR 52/2021 rd

16.40 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että kun yhdistelmäelvytykset, joita lähes kaikkialla maailmassa tehdään, yhdistää siihen, että meillä koronarajoitusten jälkeen on patoutunutta kysyntää ja on syntynyt kotitalouksien säästämisastetta, joka purkautuu markkinoille, niin on hyvin todennäköistä, että monien tuotteiden hinnat tulevat nyt vuoden kahden sisällä nousemaan, eli tulee tällaisen nopean nousukauden kielteiset ilmiöt. Tässä suhteessa vastaus kysyjälle on, että kyllä näin tulee tapahtumaan. Se on nyt jo nähtävissä. Osa raaka-aineiden hinnoista on merkittävässä nousussa, ja on pelättävissä, että avainkomponenttien saatavuudessa tulee olemaan vaikeuksia, niiden hinnat nousevat. Hyvä nousukausi on aina myönteistä, raha kiertää, mutta sen seurauksena kyllä tullaan näkemään myös talouden tällaisia pullonkauloja ja todennäköisesti merkittäviäkin hintojen nousuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

16.41 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen kuultiin monta kertaa, kuinka kokoomus ensin vaati lisää menoja ja sitten lisää leikkauksia. Ihmiset eivät varmasti ole vielä ihan käsittäneet tästä epäselvästä viestinnästä johtuen, kuinka suuria leikkauksia te itse asiassa olisitte vaatineet.

Kaikkein tärkeintä talouden kannalta asiantuntijoiden mukaan on työn tuottavuuden kasvattaminen, ja siihen voidaan päästä osaamisinvestoinneilla. Olisin kysynyt tiedeministeriltä: miten me varmistamme perustutkimuksen asemaa, jotta me pärjäämme taloudellisesti, ja olisiko mahdollista vielä vahventaa perustutkimuksen osuutta tästä aika mittavasta elpymispaketista, jos eduskunta sen hyväksyy?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministerin sijainen.

16.41 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään tässä aiemmassa keskustelussa, joka oli hyvä ja tärkeä, työperäiseen maahanmuuttoon liittyen, nostettiin esiin se, että osaavan työvoiman puute on todellakin kasvun esteenä — on ollut ennen koronakriisiä ja on myös sen jälkeen. Taustalla on myös väestömme huoltosuhde, mutta myös omasta kotimaisesta työvoimasta ja sen osaamisesta pitää huolehtia. Miten näin on tehty? Ensinnäkin isoimpana ratkaisuna pidän sitä, että hallitus on jo tähän mennessä lisännyt korkeakoulujen aloituspaikkoja 10 000:lla. Se on purkanut sitä sumaa hakijoista, joita nuoriin aikuisiin on muodostunut, ja se tarkoittaa osaavaa työvoimaa. Toinen iso uudistus liittyy jatkuvaan oppimiseen, ikään kuin kokonaiseen ajattelutavan muutokseen siinä, että yksi tutkinto, nuorena suoritettu, ei riitä, vaan osaamista päivitetään koko uran varrella.

Mitä tulee tutkimukseen, kyllä, tämä hallitus on ensinnäkin päättänyt vahvistaa korkeakoulujen perusrahoitusta, on tehnyt merkittäviä lisäyksiä Suomen Akatemialle, ja kyllä, jatkossakin tehtävissä päätöksissä me tulemme painottamaan perustutkimuksen merkitystä. Yksi osa [Puhemies koputtaa] sitä on tästä nyt jo linjatusta elvytysrahaston sisällöstä, yli 90 miljoonaa euroa Suomen Akatemialle. [Puhemies: Aika!] Pidän sitä merkittävänä.

Frågan slutbehandlad.